

ACC. N:R M. 15507:1-8.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Nils Ekstrand, Malmö*
Härad: *Torna* Berättare: " " "
Socken: *Everlövs m. fl. se uppt.* Berättarens yrke: *f. d. poliskonstapel*
Uppteckningsår: *1956* Född år *1882* i *Everlövs*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Årshögtiderna och deras firande. s. 1-8

Upprop 22/11 1956

På Eder fråga angående advent och därmed sammanhängande ceremonier, har jag inget minne av, att jag sett något i den vägen äga tillämpning, på den tiden, där på orten. Samma förhållande gäller frågan om julkrubbor, som jag ej heller sett eller hört omtalas ha hört till eller ingått i anordningarna för julhögtiden.

Jag skall här försöka skildra, vad jag kan draga mig till minnes och få fram angående seder och bruk i samband med de inträffade årshögtiderna.

Vad det beträffar julhögtiden, så har jag ej varit i tillfälle till till att få inblick i hur andra familjer firade densamma, utan får jag här inskränka mig till att berätta om vad som i detta sammanhang berört min egen familj. Jag börjar med julfirandet i mitt föräldra-

ACC. N:R M.15507: 2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hem, från den tiden jag som barn vistades därstädes. Tiden närmast före jul upptogs ju av en del förberedande arbeten som slakt, bak, brygd, tvätt och städning och lite pyntning i hemmet och så skulle lutfisken läggas till luning, som om det skulle vara rikting noga skulle ske på Annadagen den 9 december. Innan vi på julaftonen satte oss te oss till bords, brukade min fader och de av oss barn som voro tillräckligt försigkomna gå ut för att höra inringningen av julen i församlingens kyrka m.fl. Huset där vi bodde var nämligen så beläget, att vi vid frostväder och hög luft vid vissa tillfällen kunde höra inringningen från ej mindre än fem kyrkor. Dessa voro: Everlövs, Bläntarps, Sövde, Illstorps och ibland även Björkas, vid de tillfällen då vinden var nordlig och frostväder med hög luft var rådande. Då vi efter klockringningens slut åter kommo in i stugan, hade min moder dukat fram maten, varför vi omedelbart satte oss till bords. Maten bestod i regel av kokt färskt fläsk och bruna böner, fisk och risgröt samt till efterrätt hembakta småkakor. En stund efter måltidens slut fingo vi barn gå till sängs för att kunna stiga tidigt upp på juldagsmorgonen och medfölja min fader till julot-

ACC. N:R M. 15507:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

tan, som började kl. 7 i församlingens kyrka. Vi hade ungefär en halv timmes väg att gå till kyrkan under normala förhållanden, men eftersom marken så gott som alltid var betäckt med snö som var besvärande för färden och mera tidsödande, måste man ju stiga upp vid halv sextiden för att hinna fram i god tid. Min moder kunde ju ej gå med för de mindre syskonens skull. Efter hemkomsten från kyrkan vid halvtiotiden, stod frukosten, som bestod av sylta och rödbetor samt kaffe med dopp, dukad. Någon julgran hade vi ej, och jag vet ej någon annan familj heller som hade sådan. Om än detta varit brukligt, hade väl vi i alla fall av utrymmesskäl fått avstå därifrån. Julklappar var på den tiden ett okänt begrepp där på orten. Jag har ett klart minne av, då jag fick min första Tultidning /Jultomten/, i vilken jag läste om sådana attribut som tillhörde julen i form av julgran och jultomte som kom och utdelade julklappar, och som jag då betraktade som tillhörande sagans värld. Första julfirandet jag varit med om, där denna symbol för julhögtiden förekommit, var då jag i egenskap av militär firade min första jul vid Kungl. Skånska dragonregementet i Ystad. Denna gran blev jag själv tillsammans

ACC. N:R M. 15507: 4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

med ett par kamrater kommenderad till att ställa i ordning på gymnastiksalen. Vi voro lika goda experter på området allesammans. Ingen av oss hade tidigare sett en julgran klädd annat än på bilder, varför vi till en början stodo ganska handfallna inför uppgiften, men vi hade ju våra order och ej annat att göra än sätta igång. Så småningom blev den ju i vart fall färdig, men jag misstänker starkt, att angående resultatet hade det nog varit mycket i övrigt att önska. Någon anmärkning på vårt arbete, från vederbörandes sida, hörde vi emellertid inte av, så detta blev väl till synes godkänt. Här fick jag också min första julklapp som bestod av ett paket med en sak till ett par eller tre kronors värde och som utdelades till allt manskap.

Jag får fortsätta med att hålla mig till mig själv och till min egen familj, när jag ej kan uttala mig de seder och bruk som tillämpades av andra familjer i samband med julhegens firande. Förberedelserna inför helgen, skulle jag förmoda, äro väl relativt sett desamma nu som det alltid varit inom alla familjer.

Ända från det jag blev ^{gift/}och till 1952, då min hustru gick bort

den 18 december, ha vi alltid firat julen i vårt hem. Så länge mina svärföräldrar levde och min hustrus yngre syskon bodde i hemmet hade vi alltid samliga hos oss julafton. Barnen flögo ju så småningom ut ut ur boet och bildade egna familjer, men julafton samlades de alltid i föräldrahemmet. Julgran ha vi alltid haft, och så länge barnen voro små, brukade vi alltid ha någon som förklädde sig till jultomte och kom instapplande med sin säck och frågade: "Finns här några snälla barn"? svaret blev ju ja! Han brukade då söka bekanta sig med barnen, som ibland ej var det lättaste då det gällde de minsta, som visade sig ha en väldig respekt för honom. I allmänhet lyckades det ju dock, om inte förr så då han började dela ut julklapparna, som även de minsta, med hjärtat i halsgropen, blygsamt gingo fram till honom och emottog. Sedan alla barnen hunnit fram till den ålder, att det ej längre gick att bluffa dem med jultomten förrättades julklappsutdelningen honom förutan. Efter det jag blivit änklings, har jag varit hembjuden och firat julafton hos någon av barnen som under ovannämnda sed samlat släkten hos sig. Förliden jul var jag inviterad till min son Carl-Erik och hans familj, bestående av fru

och en 18-årig dotter, Kerstin, å Dragongården, Stockholm, Frun
bördig från Hörby. I egenskap av sin ställning som hovintendent
började Carl-Erik dagen med att fara in till Kungl.slottet för att
önska Prinsessan Sybilla och hennes barn "God Jul" och fick santi-
digt emottaga de kungligas julklappar. Han återkom hem vid fjorton-
tiden. Strax efter började deras umgängesväänner, bland vilka märktes
Grevinnan Estelle Bernadotte med söner och sonhustru, anlända för
att önska God Jul och överlämna julklappar och blev då bjudna på
vin och kakor. Något senare på kvällen innan julmältiden serverades
promenerade Carl-Erik iväg för återvisit och uppvaktade Grevinnan
Bernadotte med julhälsning och överlämnandet av familjens julklappar
till henne och hennes anhöriga.

Angående tidigare julseder så har jag av min moder hört omtalas,
att i hennes barndom på 1850 Och 1860 - talet, så brukade man hela på
julen ha en halmkärve liggande under bordet i stugan. Tidigare hade
man, enligt hennes utsago av vad hon hört berättas av sina föräldrar,
haft hela golvet i stuga övertäckt med halm under julhelgen. Detta
vill ju synas skulle vara förenat med eldfara, men man använde sig

ju på den tiden av sättugnar för uppvärmning som uppeldades uteifrån, varför någon öppen brasa eller eld ej förekom i stugan.

Med undantag för senaste årsskiftet, då jag vistades och firade nyårshelgen i Stockholm, ha vi traditionsenligt varje år samlats till firandet av nyårsafton och invakandet av det nya året hos min andre son Stig, 41 år gammal, yrke kamrer och hans hustru, Marnette född Andersson och bördig från Malmö samt deras båda pojkar 10 och sex år gamla, allt sedan de ingick äktenskap för 12 år sedan. Min äldsta flicka, Märta, 47 år, har vistats i Amerika sedan hon var 17 år gammal och har således ej kunnat deltaga i familjesammankomsterna med undantag för år 1947, då hon var hemma på besök. Mina övriga två flickor, Margareta, 42 år, gift med köpman Eric Lorentzon, bördig från Malmö och barnlösa, samt Anna-Lisa, 39 år, gift med handelsträdgårdsmästare Erik Fremberg, Nordanå, där han förvärvat och brukar föräldrahemmet och har barnen Gullbritt, 16 år, och Jan-Erik 12 år gamla. Dessa båda flickor ha var för sig brukat ha familjesankväm någon av helgdagarna mellan jul och nyår.

Rörande de övriga i Eder skrivelse omnämnda årshögtider, vet jag

inget särskilt att berätta om. För mitt och de minas, och som jag tror för de flesta, vidbekommande, ha dessa högtider förflutit som vilken annan söndag som helst. I förening med fastlag kom ju fastlagsbullarna på bordet, i likhet med påskäggen, ibland färgade, ^{/som/} traditionenligt tillhörde påsken. Pingts vet jag ingenting om, att den var förknippad med någon gängse sed. På landet brukade man till midsommarsafton resa majstång, som man dansade omkring, på någon gräsplan eller öppen plats i någon skog. Mårtensafton vill man ju i städerna helst, så vitt möjligt, bliva serverad gås eller anka. Hur det därmed nu förhåller sig på landet, känner jag ej till, men på den tiden jag hade min vistelse därstädes, förekom inga särskilda anordningar i samband med Mårtensdagen.